

รูปแบบการเพิ่มความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้สูงอายุ ในยุคความปกติใหม่

The Model of Ability Enhancement for the Elderly Using Communication Technology in New Normal Era.

ธัญรัตน์ เศรษฐสิริวุฒิ¹, และ สุรমন จันทร์เจริญ²

Thanyarat Setthasiriwuti¹, and Suramon Chancharoen²

Received August 09, 2022 & Revise December 02, 2022 & Accepted December 06, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับความสามารถของผู้สูงอายุในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถของผู้สูงอายุในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร 3) พัฒนารูปแบบการเพิ่มความสามารถของผู้สูงอายุในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารในยุคความปกติใหม่ การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 410 คน ในกรุงเทพมหานคร รวม 10 เขต ได้แก่ เขตสัมพันธวงศ์ เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เขตบางรัก เขตพระนคร เขตบางกอกน้อย เขตคลองสามวา เขตหนองจอก เขตลาดกระบัง เขตมีนบุรี และเขตบางขุนเทียน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 15 คน เป็นผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุใน 10 เขตของกรุงเทพมหานคร เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า 1) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร เครือข่ายทางสังคม การบริหารการเงิน อยู่ในระดับปานกลาง ส่วน ทักษะคิด และการรับรู้ อยู่ในระดับมาก 2) เครือข่ายทางสังคม ทักษะคิด การรับรู้ และการบริหารการเงิน ส่งอิทธิพลทางบวกต่อความสามารถการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) การพัฒนารูปแบบการเพิ่มความสามารถของผู้สูงอายุในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารในยุคความปกติใหม่ ได้แก่ รัฐบาลควรส่งเสริมการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีง่าย ๆ ติดตั้งสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่มีประสิทธิภาพสูงให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ หน่วยงานในท้องถิ่น ควรจัดอบรมให้ความรู้กับผู้สูงอายุให้มีความสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร พร้อมทั้งส่งเสริมลูกหลานให้ความรู้กับผู้สูงอายุในการใช้งานเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร

คำสำคัญ: รูปแบบการเพิ่มความสามารถ, เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร, ผู้สูงอายุ, ความปกติใหม่

¹ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา e-mail: thanyarat.set@gmail.com

¹Doctor of Philosophy, Faculty of Development Administration, Suan Sunandha Rajabhat University.

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา e-mail: suramon.tk@gmail.com

²Assistant Professor, Faculty of Development Administration, Suan Sunandha Rajabhat University.

Abstract

The purposes of this research were to study 1) the level of the elderly's ability to use communication technology, 2) the factors affecting the ability of the elderly to use communication technology, and 3) develop a model to increase the ability of the elderly to use communication technology in the new normal era. The sample of quantitative research were 410 elderly people age 60 years and over in 10 districts with a large number of elderly people such as Samphanthawong, Pom Prap Sattru Phai, Bang Rak, Phra Nakhon, Bangkok Noi, Klong Sam Wa, Nong Chok, Lat Krabang, Min Buri, and Bang Khun Thian. Collecting data with questionnaires, and analyzing the statistical data using the structural equation modeling techniques. The qualitative research 15 key informants were executives involved in the elderly care in 10 districts of Bangkok. The data collected by in-depth interviews and content analysis. The results of this research found; 1) the ability to use communication technology, social network, financial management were a moderate, the attitudes and perceptions were at a high level. 2) The social networks, attitudes, perceptions and financial management positively influence the ability to use communication technology statistically significant at the .01 level. 3) Develop a model to increase the ability of the elderly to use communication technology in the new normal era such as the government should promote learning to use simple technology, install a high-performance internet signal to cover all areas, the authorities training should be provided to educate the elderly to be able to use communication technology, encouraging children to educate the elderly on how to use communication technology.

Keywords: Ability Enhancement Model, Communication Technology, Elderly, New Normal.

บทนำ

นโยบายประเทศไทย 4.0 กำหนดขึ้นเพื่อขับเคลื่อนนวัตกรรม ทำให้เทคโนโลยีมีบทบาทในการพัฒนาประเทศมากขึ้น การนำเทคโนโลยีเข้ามาสนับสนุน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และกิจกรรมทางสังคมต่าง ๆ ต้องเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับปรากฏการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้น จากการสำรวจการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2559 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า มีการใช้งานคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต และโทรศัพท์มือถือเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง อัตราการใช้อินเทอร์เน็ตของกลุ่มผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มขึ้น ทำให้เพิ่มโอกาสการใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยสนับสนุนกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุของหน่วยงานต่าง ๆ เช่น การสื่อสารการให้ความช่วยเหลือในการดำรงชีวิต การให้ความรู้ด้านสุขภาพและความบันเทิง ประเทศไทยมีคนใช้

อินเทอร์เน็ต จำนวน 4.021 ล้านคนหรือร้อยละ 53 โดยบุคคลส่วนใหญ่จะใช้อินเทอร์เน็ตในการส่งข้อความมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 94 การจองโรงแรม และการจองตั๋วโดยสารออนไลน์ นิยมใช้ยูทูบ โลงัน และเฟสบุ๊ค สำหรับผู้สูงอายุจะใช้ไลน์ทันทีที่ตื่นนอนโดยจะเช็คไลน์อีกครั้งในเวลาว่าง และใช้หาข่าวสาร (Yimyam, 2019)

ปัจจุบันก้าวมาถึงยุคที่มีการเปลี่ยนแปลง ทั้งพฤติกรรมส่วนบุคคล ครอบครัว สังคม และสภาพแวดล้อมอย่างเฉียบพลัน อันมีผลมาจากโรคอุบัติใหม่หรือโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด-19 ทำให้วิถีชีวิตของคนเราไม่เหมือนเดิมอีกต่อไป เพราะผู้คนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้ชีวิตประจำวันเปลี่ยนแปลงเป็นแบบความปกติใหม่ ซึ่งหมายถึง ความปกติในรูปแบบใหม่ (New Normal) ที่สำคัญคือ การปรับตัวดำเนินชีวิตเป็นปกติบนพื้นฐานความปกติใหม่ ผู้สูงอายุกับการดำเนินชีวิตวิถีแบบความปกติใหม่ที่ต้องรักษาตัวให้รอดจากโควิด โดยให้ความร่วมมือทำตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เช่น ออกนอกบ้านเท่าที่จำเป็น เมื่อออกนอกบ้านจะสวมใส่หน้ากากอนามัย หมั่นล้างมือด้วยสบู่และเจลแอลกอฮอล์เป็นประจำ รับประทานอาหารโดยใช้ช้อนกลาง และเว้นระยะห่างเมื่อต้องเข้าคิว นอกจากนี้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารการใช้เทคโนโลยีของผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลได้เพื่อติดตามและรับฟังข่าวสาร ในช่วงที่มีการประกาศล็อกดาวน์ เมื่อปี พ.ศ. 2563 พบว่า มี 3 ช่องทางหลักในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย คือ โทรทัศน์ คนใกล้ชิด และจากผู้นำชุมชนหรืออาสาสมัคร ผู้สูงอายุที่ใช้เวลาทำกิจกรรมหน้าจอ เช่น ดูโทรทัศน์ ใช้อินเทอร์เน็ต เล่นโทรศัพท์ เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.3 เฉลี่ยใช้เวลาเพิ่มขึ้นถึง 4 ชั่วโมงต่อวัน โดยพบว่าผู้สูงอายุวัยต้นอายุระหว่าง 60-69 ปี มีพฤติกรรมติดหน้าจอสูงกว่าผู้สูงอายุวัยกลางอายุระหว่าง 70-79 ปี และผู้สูงอายุวัยปลาย 80 ปีขึ้นไป (Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute; TGRI, 2021) สังคมโลกปัจจุบันเป็นทั้งสังคมผู้สูงอายุ และยังเป็นสังคมเทคโนโลยีสารสนเทศ ทุกคนจึงจำเป็นต้องเรียนรู้และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีใหม่จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับคนทุกวัย โดยผู้สูงอายุร้อยละ 21.0 ที่มีคอมพิวเตอร์เป็นของตนเอง และมีความสามารถเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตได้เพียงร้อยละ 8.8 ผู้สูงอายุจำนวนหนึ่งมีความรู้คอมพิวเตอร์ (Computer Literate) เพราะเป็นกลุ่มที่มีโอกาสในการเรียนรู้ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศไปพร้อม ๆ กับกลุ่มคนอายุอื่น ๆ ปัจจุบันผู้สูงอายุจึงมีโอกาสนสัมผัสกับเทคโนโลยีในสภาพที่เป็นอยู่ (Wonganatnont, 2018)

ซึ่งทุกวันนี้มีแรงจูงใจหลายอย่างที่ทำให้ผู้สูงอายุต้องการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ดังผลการสำรวจของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งผลการวิจัย อาทิ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สพธอ.) (Electronic Transactions Development Agency; ETDA) (2563) ได้สำรวจพบว่า กลุ่มบุคคลที่มีอายุระหว่าง 56-74 ปีใช้อินเทอร์เน็ตมากกว่า 8 ชั่วโมงต่อวัน เพื่อการรับส่ง email อ่านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และดูยูทูบ ความปลอดภัยในการใช้งานจากเครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุนั้นเป็นประเด็นที่ควรให้ความสำคัญ ซึ่งผลการสำรวจนี้ได้พบว่า ผู้สูงอายุมีการรู้เท่าทันสื่อ เช่น เมื่อผู้สูงอายุพบเห็นประเด็นของข่าวที่ถูกแชร์มาจากแหล่งที่ไม่ถูกต้องจะแก้ไขในทันทีก่อนส่งให้ผู้อื่น ซึ่งปัญหาของเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารที่มีต่อผู้สูงอายุมีหลายรูปแบบทั้งการหลอกลวงเชิญชวนให้ร่วมบริจาคเงินเพื่อช่วยเหลือผู้ติดเชื้อโควิดโดยใช้ข้อมูลเท็จต่าง ๆ การเชิญชวนให้ร่วมลงทุนกับกองทุนต่าง ๆ และการโฆษณาสรรพคุณสินค้าที่เกินจริง นอกจากนี้ยัง

ผู้สูงอายุมีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพที่ทำให้การใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารไม่คล่องตัว เช่น ปัญหาสายตา ปัญหาการใช้นิ้วหรือมือ ตลอดจนปัญหาความไม่เข้าใจวิธีการใช้แอปพลิเคชันบนสมาร์ทโฟน ปัญหาดังกล่าวเป็นสิ่งที่ต้องช่วยกันป้องกันและเสริมสร้างความสามารถให้กับผู้สูงอายุในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร เช่น การอบรมให้ความรู้ในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับนโยบายประเทศไทย 4.0 และยังช่วยให้ผู้สูงอายุรู้เท่าทันสื่อ สามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารได้อย่างสบายใจ ปลอดภัย และไม่เป็นภาระของสังคม ส่งผลให้สังคมที่มีความมั่งคั่งและเท่าเทียม (Durongkaveroj, 2017)

หากผู้สูงอายุมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร จะช่วยสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว สร้างเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุได้ใช้ชีวิตอย่างสะดวกสบายมีความปลอดภัย และสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารในการสร้างรายได้ให้กับตนเอง พัฒนาศักยภาพในการดำเนินชีวิต สามารถพึ่งพาตัวเองได้นานที่สุด และยังเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้เป็นพลังขับเคลื่อนประเทศ เพื่อที่จะสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาและเสริมสร้างความสามารถของผู้สูงอายุให้รู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารกับผู้สูงอายุในยุคความปกติใหม่จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร เช่น สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต หรือไอแพด เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่ผู้สูงอายุสามารถพกพาไปได้ทุกที่ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รู้เท่าทันข้อมูลข่าวสาร ติดต่อสื่อสารได้อย่างรวดเร็ว แต่ยังมีผู้สูงอายุบางคนที่มีความกังวลในเรื่องการรับรู้การใช้เครื่องมือสื่อสาร ซึ่งมีราคาค่อนข้างแพงเกรงว่าใช้งานแล้วจะทำให้เกิดความเสียหาย ต้องเสียค่าใช้จ่ายมากขึ้นโดยไม่จำเป็น ทำให้ผู้สูงอายุไม่ยอมใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร และยังไม่เข้าใจในเรื่องการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร (Suthatipkul, 2018) ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมุ่งทำการศึกษาวิจัยถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถของผู้สูงอายุในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารในยุคความปกติใหม่เพื่อให้ได้ผลการศึกษาดังกล่าวมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการเพิ่มความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้สูงอายุในยุคความปกติใหม่ ซึ่งจะเป็นแนวทางสำคัญที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและรองรับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ที่ส่งผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจในอนาคตของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสามารถของผู้สูงอายุในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารในยุคความปกติใหม่
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถของผู้สูงอายุในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารในยุคความปกติใหม่
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการเพิ่มความสามารถของผู้สูงอายุในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารในยุคความปกติใหม่

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วย ความเป็นมาของยุคความปกติใหม่ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร เครือข่ายทางสังคม ทักษะ ทักษะ การรับรู้ และการบริหารการเงิน

2. ขอบเขตด้านประชากร คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปที่มีความสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร และอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,108,219 คนใน 10 เขต ได้แก่ 1) เขตสัมพันธวงศ์ 2) เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย 3) เขตบางรัก 4) เขตพระนคร 5) เขตบางกอกน้อย 6) เขตคลองสามวา 7) เขตหนองจอก 8) เขตลาดกระบัง 9) เขตมีนบุรี 10) เขตบางขุนเทียน (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2563) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปที่มีความสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร 410 คน อาศัยอยู่ใน กรุงเทพมหานคร ใน 10 เขตที่มีจำนวนผู้สูงอายุมาก 10 อันดับแรก กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์แบบจำลองสมการเชิงโครงสร้าง ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป LISREL กำหนดที่ 1 ตัวแปรเชิงประจักษ์ต่อ 20 หน่วยของกลุ่มตัวอย่าง (Kelloway, 2007; Joreskog & Sorbom, 1993)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุจำนวน 15 คน ซึ่งเป็นใน 10 เขต ได้แก่ 1) เขตสัมพันธวงศ์ 2) เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย 3) เขตบางรัก 4) เขตพระนคร 5) เขตบางกอกน้อย 6) เขตคลองสามวา 7) เขตหนองจอก 8) เขตลาดกระบัง 9) เขตมีนบุรี 10) เขตบางขุนเทียน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ตัวแปรผล และตัวแปรสาเหตุ

ตัวแปรผล คือ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว คือ การสื่อสาร การเรียนรู้ และคุณภาพชีวิตและสุขภาพ

ตัวแปรสาเหตุ คือ ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย ตัวแปรแฝงภายในผู้สูงอายุ หมายถึง ตัวแปรด้านจิตลักษณะของผู้สูงอายุ และตัวแปรแฝงภายนอกผู้สูงอายุ หมายถึง ตัวแปรด้านสถานการณ์แวดล้อมของผู้สูงอายุ มีรายละเอียดดังนี้

1. ตัวแปรสาเหตุด้านจิตลักษณะของผู้สูงอายุ ได้แก่

1.1 ด้านทัศนคติ เป็นตัวแปรแฝงที่ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว คือ ความเข้าใจ ความรู้สึก และพฤติกรรม

1.2 ด้านการรับรู้ เป็นตัวแปรแฝงที่ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว คือ การเปิดรับข่าวสาร การตีความข่าวสาร และการเลือกใช้ข่าวสาร

2. ตัวแปรสาเหตุด้านสถานการณ์แวดล้อมของผู้สูงอายุ ได้แก่

2.1 ด้านเครือข่ายทางสังคม เป็นตัวแปรแฝงที่ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว คือ การพึ่งพากัน ความสัมพันธ์ของสมาชิก และกิจกรรมทางสังคม

2.2 ด้านการบริหารการเงิน เป็นตัวแปรแฝงที่ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว คือ รายได้ รายจ่าย และการลงทุน

การทบทวนวรรณกรรมและแนวคิด

ความปกติใหม่ (New Normal) เป็นแนวทางที่คนส่วนใหญ่ต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เพราะอยู่ในช่วงที่ไวรัสโคโรนา 2019 ระบาดแล้วได้เปลี่ยนชีวิตไปอีกนาน จนทำให้ผู้คนต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบวิถีชีวิตพร้อมกัน

ทั่วโลก จากที่เคยออกจากบ้านเพื่อไปทำงาน ไปโรงเรียน ต้องมาทำทุกอย่างที่บ้าน หากมีความจำเป็นต้องออกจากบ้านเพื่อไปทำธุระ ซื้อสิ่งของต่าง ๆ หรือแม้กระทั่งไปพบแพทย์ต้องใส่หน้ากากเพื่อป้องกันโรค ต้องเว้นระยะห่างสำหรับบุคคล ล้างมือบ่อย ๆ นาน 20 นาที เช็ดมือด้วยแอลกอฮอล์ รวมถึงปรับเปลี่ยนด้านธุรกิจและบริการให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน จึงต้องปรับเปลี่ยนไปสู่การเปิดระบบออนไลน์ ระบบการซื้อขายและบริการทางออนไลน์ สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดวิถีใหม่ในการดำรงชีวิตของผู้คนในสังคม เมื่อต้องปฏิบัติกันเป็นปกติต่อเนื่องในระยะเวลาหนึ่งจนมีความพอใจ ในที่สุดก็กลายเป็นความปกติใหม่ หรือ New Normal ในสังคมของทุกคน (Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation, 2021)

การดำเนินชีวิตของคนบนความปกติใหม่ ได้แก่ 1) นำเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ต เข้ามามีบทบาทในการใช้ชีวิตมากขึ้น และเข้าไปอยู่ในแทบทุกจังหวะชีวิต ทั้งการเรียน การทำงานที่บ้าน การประชุม การซื้อสินค้า การทำธุรกรรมและความบันเทิง ก็จะใช้ระบบอินเทอร์เน็ตทั้งสิ้น 2) การเว้นระยะห่างทางสังคม ซึ่งเป็นแนวทางการใช้ชีวิตช่วงโควิด-19 และจะต้องดำเนินต่อไป มีการใช้เทคโนโลยีมาใช้สื่อสารและใช้ดำเนินชีวิต เพื่อลดการปฏิสัมพันธ์ การไปสถานที่สาธารณะ และทำกิจกรรมที่บ้าน 3) การดูแลใส่ใจสุขภาพทั้งตนเองและคนรอบข้าง ด้วยเหตุจากโควิด-19 ที่ทำให้ต้องดูแลสุขภาพและความสะอาดเพื่อป้องกันการแพร่เชื้อ เช่น การใช้หน้ากากอนามัย เจลแอลกอฮอล์ และการล้างมืออย่างถูกวิธี หมั่นสังเกตตัวเองเมื่อไม่สบายจะยังมีต่อไป รวมทั้งการหันมาใส่ใจสุขภาพ การออกกำลังกาย และการทำประกันสุขภาพ 4) การสร้างสมดุลชีวิต การมีโอกาสได้ทำงานที่บ้าน ลดจำนวนวันการเข้าออฟฟิศ หรือการลดการพบปะผู้คนในสังคม แล้วเปลี่ยนเป็นใช้ชีวิตและทำงานที่บ้าน ทำให้ผู้คนมองเห็นแนวทางสร้างสมดุลชีวิตระหว่างอยู่บ้านมากขึ้น และเป็นแนวทางการปรับสมดุลชีวิตระหว่างเวลาส่วนตัว การทำงานและสังคมอย่างสมดุลมากขึ้น (Department of Mental Health, 2020)

ความสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร

เทคโนโลยีการสื่อสาร หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการสื่อสารทั้งการสื่อสารระหว่างกัน หรือไปยังผู้รับแต่เพียงฝ่ายเดียว โดยการถ่ายทอด รับรู้ข่าวสารร่วมกันผ่านเครื่องมือสื่อสาร ในการดำรงชีวิตช่วยเสริมสร้างความเข้าใจ สานความสัมพันธ์กัน อันติระหว่างระหว่างบุคคลในสังคม ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นคอมพิวเตอร์ ดาวเทียมเพื่อการสื่อสาร โครข่าย โทรศัพท์ อุปกรณ์ ภาพและเสียงเพียงอย่างเดียว หมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ที่มีการประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์สำหรับพัฒนาคุณภาพชีวิตในการติดต่อสื่อสาร การเรียนรู้ และศักยภาพและสุขภาพของมนุษย์ สำหรับการติดต่อสื่อสารนั้นเป็นกระบวนการที่ผู้ส่งสารพยายามส่งจินตนาการในรูปแบบของสัญลักษณ์ รูปภาพหรือความรู้สึกไปยังผู้รับสาร โดยผ่านช่องทางสื่อสาร (Hofstede, Hofstede, & Minkov, 2005) ซึ่งผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด-19 บังคับให้ผู้คนต้องอยู่บนโลกออนไลน์มากขึ้นทั้งการทำงาน การเรียน อินเทอร์เน็ตเป็นสิ่งจำเป็นในการดำเนินชีวิตที่ขาดไม่ได้ เป็นโครงสร้างพื้นฐานที่รัฐบาลต้องจัดทำให้ประชาชน เร่งเปิดใช้งานระบบ 5G เพื่อเพิ่มความเร็วและตอบสนองการใช้งานให้มากขึ้น เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารจะต้องตอบสนองความต้องการของคน ซึ่งได้หันมาใช้เทคโนโลยีทำธุรกรรม ประกอบอาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิต โลกเข้าสู่สังคมไร้เงินสด การใช้ Digital Banking หรือธนาคารแบบออนไลน์ แอปพลิเคชัน e-wallet และการจ่ายเงินผ่านระบบดิจิทัลเกิดขึ้นในทุกสถานที่ ไม่ว่าจะเป็น

เป็นร้านค้าใกล้บ้าน หรือห้างสรรพสินค้า การทำธุรกรรมออนไลน์จึงเป็นเรื่องปกติแทนการใช้เงินสด ดังนั้น ในปัจจุบันเทคโนโลยีมีบทบาทในชีวิตประจำวันของคนจำนวนมาก ทั้งการสื่อสาร ความบันเทิง การเดินทาง การทำธุรกิจ และการศึกษา ผู้สูงอายุซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทั้งปริมาณและสัดส่วนต่อประชากรในปัจจุบัน ทำให้เกิดปัญหามากขึ้นในกลุ่มผู้สูงอายุที่ต้องใช้เทคโนโลยีในการดำเนินชีวิต การส่งเสริมพัฒนาการของชุมชนภาครัฐไม่ควรละเลยกลุ่มผู้สูงอายุ โดยต้องประชาสัมพันธ์เผยแพร่ประโยชน์ของเทคโนโลยีให้ผู้สูงอายุได้รับทราบและอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงเทคโนโลยีด้วย (Lertwachara, 2012)

เครือข่ายทางสังคม

การใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารยังมีส่วนสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย เครือข่ายทางสังคมจึงเป็นความสัมพันธ์ทางสังคมของปัจเจกชนที่นักสังคมวิทยาถือว่าเป็นหน่วยวิเคราะห์ในการศึกษา และใช้วิธีการสังเกตก่อนที่จะเขียนเป็นแผนที่ปฏิสัมพันธ์ เครือข่ายทางสังคมนั้นเป็นความสัมพันธ์ในสังคมของมนุษย์ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล บุคคลกับกลุ่ม กลุ่มกับกลุ่ม และกลุ่มกับเครือข่ายที่สามารถอธิบายถึงพฤติกรรมและความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร กิจกรรม ความร่วมมือ การพึ่งพา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นความสัมพันธ์ที่มีโครงสร้างและรูปแบบที่หลากหลาย สมาชิกของเครือข่ายอาจเป็นได้ทั้งปัจเจกบุคคล คณะบุคคล หรือสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่ใช่มนุษย์ เช่น องค์กร สถาบัน บทบาทหน้าที่ ตำแหน่ง สัตว์ สิ่งของ บทความ วารสาร และเว็บเพจ ส่วนทรัพยากรที่แลกเปลี่ยนไหลเวียนระหว่างกัน เครือข่ายทางสังคมมีได้หลายชนิด ทั้งทรัพยากรที่จับต้องได้ เช่น สินค้า วัตถุดิบ บริการ เงิน และทรัพยากรที่จับต้องไม่ได้ เช่น ข้อมูล สารสนเทศ การสื่อสาร ความเชื่อ และอิทธิพลทางสังคม (Haythornthwaite, 2006)

ทัศนคติ

ทัศนคติเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารจึงเป็นความรู้สึกทั้งด้านบวกและด้านลบของบุคคลที่เกิดจากประสบการณ์เพื่อตอบสนองการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารทั้งการปฏิบัติงานและการใช้ในชีวิตประจำวัน ทัศนคติเป็นสภาวะความพร้อมทางจิตที่เกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก และแนวโน้มของพฤติกรรมที่มีต่อบุคคล สิ่งของ สถานการณ์ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง และสภาวะความพร้อมทางจิตนี้ต้องอยู่เป็นเวลานานพอสมควร เป็นความรู้สึกหรือความเชื่อที่ใช้ตัดสินการรับรู้ของบุคคล (Newstrom, & Devis, 2002) ทัศนคติเป็นเครื่องชี้วัดวิธีคิดและความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อบุคคลอื่นๆ รอบข้าง วัตถุ หรือแม้กระทั่งสิ่งแวดล้อม และสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งนี้ทัศนคติมีพื้นฐานมาจากความเชื่อที่ส่งผลต่อพฤติกรรมในอนาคต ประกอบด้วย ด้านความรู้ความเข้าใจ ได้แก่ การรับรู้ของบุคคล ความคิด และความเชื่อ เป็นกระบวนการคิดที่เน้นเหตุผล และตรรกะ ด้านอารมณ์ความรู้สึก ได้แก่ ด้านอารมณ์ ความรู้สึกที่ได้รับการถ่ายทอด เรียนรู้มาจากพ่อแม่ ครู หรือเพื่อน และด้านพฤติกรรม เช่น ความเป็นมิตร ความอบอุ่น ก้าวร้าว หรือเป็นศัตรู (Gibson, 2000)

การรับรู้

การรับรู้เกิดขึ้นจากการที่มนุษย์นำข้อมูลที่ได้จากความรู้สึกสัมผัสจากประสาทที่ 5 คือ ตา หู จมูก ลิ้น และกายสัมผัส มีวิเคราะห์ คัดเลือกด้วยกระบวนการของสมอง แล้วแปลความหมายเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ต่อไป การรับรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารมีปัจจัยสำคัญของการรับรู้ ได้แก่ การเปิดรับข่าวสาร

จะเป็นพฤติกรรมในการแสวงหาข้อมูลข่าวสารในเรื่องต่าง ๆ แล้วจะพิจารณาคัดเลือกในเรื่องที่สนใจอยากรู้ หากได้ข้อมูลที่น่าสนใจก็จะตั้งใจที่จะรับข่าวสารที่ได้เลือกสรร กระบวนการเลือกรับข้อมูลข่าวสารเป็นเหมือนเครื่องกรองข้อมูลในการรับรู้ และการตีความหมายของข่าวสารนั้นผู้รับข้อมูลข่าวสารจะทำการพิจารณาความหมายของถ้อยคำอย่างละเอียด นำสภาพแวดล้อมและเหตุการณ์มาใช้เป็นเครื่องมือในการช่วยทำความเข้าใจ เพื่อตอบคำถามว่าได้รับความรู้อะไร มีความคิดเห็นหรือมีความรู้สึกอย่างไร กระบวนการดังกล่าวต้องอาศัยหลักเกณฑ์ด้านจิตวิทยา เพื่อนำสิ่งที่รับรู้ไปเลือกใช้ในชีวิตประจำวัน (Schiffman, & Kanuk, 2001)

การบริหารการเงิน

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทในการดำเนินธุรกิจ และการดำเนินชีวิตของบุคคลอย่างมาก โดยมีการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการบริหารการเงิน การบริหารการเงิน หมายถึง การบริหารการจัดหาแหล่งเงินสด การใช้จ่ายเงินสด การรักษาเงินสด และทรัพยากรทางการเงินที่มีอยู่หรือได้มาให้ได้รับความมั่นคง บรรลุจุดมุ่งหมาย สามารถใช้เงินที่หามาได้ให้เกิดผลคุ้มค่า อันนำมาซึ่งความสุข และมีเสถียรภาพทางการเงิน รวมทั้งสามารถให้คำแนะนำและช่วยวางแผนให้แก่ผู้ต้องการลงทุนในสถาบันการเงินต่าง ๆ (Pimolratanakan, 2012) การนำเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารมาใช้ในการบริหารการเงินทำให้เกิดความสะดวกสบายในการรับรู้ถึงการหมุนเวียนด้านการเงินผ่านแอปพลิเคชันของธนาคารที่ติดตั้งบนสมาร์ตโฟน ทำให้ผู้ใช้ได้รับรู้ข้อมูลทางการเงินโดยไม่ต้องเดินทางไปติดต่อกับธนาคาร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พิมพีใจ ทายะติ (Tayati, 2017) ศึกษาารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุประเทศไทยเพื่อการรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารเพื่อศึกษา และสำรวจขีดความสามารถการรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับผู้สูงอายุไทย และเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุประเทศไทยเพื่อการรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุมีขีดความสามารถการรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเฉลี่ยในระดับปานกลาง โดยมีขีดความสามารถระดับปานกลางในองค์ประกอบของเรื่องการเข้าถึง การประเมิน การรวบรวม การจัดการ และระดับต่ำ ในองค์ประกอบของเรื่อง การสร้าง ผลการสำรวจผู้วิจัยนำมาพัฒนาเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุประเทศไทยเพื่อการรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ธิตารัตน์ สาระพล (Saraphon, 2018) ศึกษาความต้องการสารสนเทศของผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมะอี่ อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อศึกษาความต้องการสารสนเทศของผู้สูงอายุสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมะอี่ อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุมีคาดหวังให้ผู้บริหารโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมะอี่ อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ส่งเสริมพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านเนื้อหาสารสนเทศที่เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพในแต่ละโรค เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง ด้านรูปแบบของสารสนเทศที่เกี่ยวกับสื่อโสตทัศน เช่น รายการวิทยุ เสียงตามสาย ด้านแหล่งสารสนเทศเกี่ยวกับบุคลากรเฉพาะในการประสานงานกับผู้สูงอายุ และด้านอื่น ๆ ในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุตำบลมะอี่ อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

Meshi, Cotton, & Bender (2020) ศึกษาปัญหาและการรับรู้การใช้สื่อโซเชียลทางสังคมของผู้สูงอายุ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาการแยกตัวจากสังคมกับการรับรู้การใช้สื่อโซเชียลทางสังคมของผู้สูงอายุ ผลการศึกษา พบว่า ปัญหาการแยกตัวทางสังคมของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์ทางลบกับการรับรู้การใช้สื่อโซเชียลทางสังคมของผู้สูงอายุ แสดงให้เห็นว่าความเชื่อมโยงระหว่างปัญหาการแยกตัวทางสังคมกับการรับรู้การใช้สื่อโซเชียลทางสังคมของผู้สูงอายุสามารถสะท้อนถึงปัญหาความโดดเดี่ยวทางสังคมของผู้สูงอายุ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) โดยนำวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปในกรุงเทพมหานคร จำนวน 410 คนใน 10 เขตที่มีจำนวนผู้สูงอายุจำนวนมาก ได้แก่ เขตสัมพันธวงศ์ เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เขตบางรัก เขตพระนคร เขตบางกอกน้อย เขตคลองสามวา เขตหนองจอก เขตลาดกระบัง เขตมีนบุรี และเขตบางขุนเทียน โดยใช้เกณฑ์กำหนดขนาดจากสถิติที่ใช้เป็น LISREL ขนาดกลุ่มตัวอย่างผกผันตามตัวแปรเชิงประจักษ์ที่กำหนดไว้ที่ 1 ตัวแปรเชิงประจักษ์ต่อ 10-20 หน่วยของกลุ่มตัวอย่าง (Kelloway, 2007; Joreskog & Sorbom, 1993) ซึ่งตัวแปรเชิงประจักษ์ของการวิจัยมี 15 ตัวแปร กลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำต้องมีจำนวน 300 คน และสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) โดยแบ่งชั้นภูมิของประชากรออกเป็น 10 ชั้นภูมิ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 6 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดและปลายเปิด ตอนที่ 2 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารในยุค New Normal ตอนที่ 3 เครือข่ายทางสังคม ตอนที่ 4 ทักษะคิด ตอนที่ 5 การรับรู้ และตอนที่ 6 การบริหารการเงิน มีลักษณะของแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดำเนินการดังนี้

2.1 ศึกษาแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง จากเอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศ และต่างประเทศ วิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาเพื่อทำการกำหนดองค์ประกอบเชิงทฤษฎี และนิยามศัพท์ของแต่ละองค์ประกอบ รวมถึงสร้างข้อคำถามให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์และวัตถุประสงค์การวิจัย

2.2 สร้างแบบสอบถามให้ครบถ้วนตามตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย จากนั้นจึงนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และความถูกต้องของภาษาที่ใช้ พร้อมทั้งขอคำแนะนำสำหรับนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนที่จะนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คนตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence; IOC) โดยพบว่ามีค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00

2.3 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุง จากนั้นจึงนำทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตวัฒนา เพื่อตรวจสอบค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Discriminate Power) และตรวจสอบความเชื่อมั่นด้วยเทคนิคการหาค่าความสอดคล้องภายในโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.982

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการดังนี้

3.1 ติดต่ออย่างไม่เป็นทางการไปยังผู้อำนวยการเขตพื้นที่ทั้ง 10 เขต ได้แก่ เขตสัมพันธวงศ์ เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เขตบางรัก เขตพระนคร เขตบางกอกน้อย เขตคลองสามวา เขตหนองจอก เขตลาดกระบัง เขตมีนบุรี และเขตบางขุนเทียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการรวบรวมข้อมูลกับผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปและมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

3.2 ขอนหนังสือราชการจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เพื่อขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้อำนวยการเขตพื้นที่ทั้ง 10 เขต

3.3 ดำเนินการเก็บข้อมูลกับผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปและมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

4. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปและมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี จำนวน 410 คน ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS และ LISREL ทำการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ตรวจสอบการกระจายตัวของข้อมูลของตัวแปรเชิงประจักษ์แต่ละตัว ด้วยการตรวจสอบค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ของข้อมูล ค่าความโด่งของข้อมูล และตรวจสอบด้วยค่าสถิติไค-สแควร์ และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป LISREL ดังนี้

4.1 กำหนดข้อมูลจำเพาะของแบบจำลอง เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรเชิงประจักษ์กับตัวแปรแฝงที่เกิดขึ้นในแบบจำลองทั้งหมดให้เป็นเส้นตรงเชิงบวก และเป็นความสัมพันธ์ทางเดียวระหว่างตัวแปรภายนอกและตัวแปรภายใน

4.2 ระบุความเป็นไปได้ด้วยค่าเดียวของแบบจำลอง โดยใช้เงื่อนไขกฎ T (t-true) คือ จำนวนพารามิเตอร์ที่ไม่ทราบค่าจะต้องน้อยกว่า หรือเท่ากับจำนวนสมาชิกในเมตริกซ์ความแปรปรวนตามกฎ T แบบจำลองจะระบุค่าได้พอดีเมื่อ T น้อยกว่าหรือเท่ากับ $(1/2) (p+q) (p+q+1)$ และใช้กฎความสัมพันธ์ทางเดียว (Recursive Rule) และประมาณค่าพารามิเตอร์ของแบบจำลองโดยวิธีไล่ตื้อสูงสุด

4.3 ตรวจสอบความกลมกลืนของแบบจำลอง (Goodness-for-fit Measures) กับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้ตัวชี้วัดความกลมกลืนดังต่อไปนี้พิจารณาร่วมกัน (Kelloway, 2007)

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1. ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ เป็นผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุ จำนวน 15 คนใน 10 เขตพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร ได้แก่ เขตสัมพันธวงศ์ เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เขตบางรัก เขตพระนคร เขตบางกอกน้อย เขตคลองสามวา เขตหนองจอก เขตลาดกระบัง เขตมีนบุรี และเขตบางขุนเทียน

2. เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีแนวคำถามที่สร้างตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่ได้จากค่าอิทธิพลของข้อมูลตามเทคนิคสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model; SEM) กำหนดคำถามหลักขึ้นก่อนเพื่อเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ ซึ่งสามารถเพิ่มเติม หรือปรับเปลี่ยนคำถามได้ตามความเหมาะสมระหว่างสัมภาษณ์ แบบสัมภาษณ์มีประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับความสามารถของผู้สูงอายุในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารในยุคความปกติใหม่ รวมทั้งอิทธิพลของการรับรู้ เครือข่ายทางสังคม ทักษะคิด และการบริหารการเงิน ที่ส่งผลต่อความสามารถของผู้สูงอายุในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารในยุคความปกติใหม่

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการดังนี้

3.1 ก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเริ่มด้วยการติดต่อเพื่อนนัดหมายวัน เวลา สถานที่ที่จะทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พร้อมเตรียมและศึกษาวิธีใช้เครื่องมือสำหรับบันทึกเสียง เตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น สมุดจดบันทึก ให้พร้อมก่อนดำเนินการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการศึกษาประเด็นคำถามที่ใช้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และขอหนังสือแนะนำส่งจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

3.2 ก่อนการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้สัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์การสัมภาษณ์ บอกเหตุผลและขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงในขณะสัมภาษณ์ พร้อมทั้งชี้แจงว่าข้อมูลต่าง ๆ ที่บันทึกเสียงไว้นี้ ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ แต่ถ้าผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ประสงค์ที่จะให้บันทึกเสียงในช่วงใด ผู้วิจัยก็จะไม่บันทึกเสียง เก็บข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้า เพื่อให้สอดคล้องกับงานวิจัยในมนุษย์ นำข้อมูลที่บันทึกได้จากการสัมภาษณ์มาประมวลผลเพื่อสร้างข้อสรุปเชิงอุปนัย ให้ได้ข้อเท็จจริงตามวัตถุประสงค์การวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญดำเนินการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยเทคนิคแบบ 3 เสา่ โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยมีดังนี้

1. ระดับความสามารถของผู้สูงอายุในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนองค์ประกอบย่อย ด้านการสื่อสาร และด้านคุณภาพชีวิตและสุขภาพ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนเครือข่ายทางสังคม ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง การพึ่งพา กัน ความสัมพันธ์ของสมาชิก อยู่ในระดับมาก และกิจกรรมทางสังคม อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับ ด้านการรับรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยการเปิดรับข่าวสาร การตีความข่าวสาร และการเลือกใช้ข่าวสาร อยู่ในระดับมาก ด้านทักษะคิด ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ความเข้าใจ ความรู้สึก และพฤติกรรม อยู่ในระดับมาก สำหรับด้านการบริหารการเงิน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง รายได้ รายจ่าย และการลงทุน อยู่ในระดับปานกลาง

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถของผู้สูงอายุในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารในยุคความปกติใหม่ ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเชิงประจักษ์ที่ใช้ในการศึกษาในแบบจำลอง ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน พบว่า ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเชิงประจักษ์มีค่าแตกต่างจากศูนย์

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกคู่มีค่าเป็นบวก และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .510 ถึง .790 แสดงว่าตัวแปรเชิงประจักษ์ทุกตัวแปรในโมเดลนี้มีความสัมพันธ์กัน และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ได้ทดสอบค่าสถิติ Bartlett's Test of Sphericity เพื่อตรวจสอบว่าเมทริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรเชิงประจักษ์เป็นเมทริกซ์เอกลักษณะหรือไม่ พบว่า มีค่า Chi-square = 14231.412, $df = 05$, $p = .000$ ซึ่งแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รวมทั้งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ค่าดัชนี Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) มีค่าเท่ากับ .872 โดยมีค่ามากกว่า .50 แสดงว่าเมทริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรเชิงประจักษ์ไม่เป็นเมทริกซ์เอกลักษณะ และมีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมากพอที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง

การตรวจสอบคุณภาพของแบบโมเดลการวัด (Measurement Model) ที่ทำการศึกษาในโมเดลผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของตัวแปรที่ทำการศึกษาในแบบจำลองด้วยการตรวจสอบว่าแต่ละตัวแปรแฝง (Latent Variable) มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างหรือไม่ (Construct Validity) ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirm Factor Analysis) และตรวจสอบความเชื่อมั่นของตัวแปรแฝงโดยตรงด้วยโดยพิจารณาพร้อมกับค่าความเชื่อมั่นของตัวแปรแฝง (Construct Reliability; CR) และค่าความแปรปรวนที่สกัดได้ (Average Variable Extracted, AVE) รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (Factor Loading Score) แสดงเป็นคะแนนมาตรฐาน (Standardize Score) ของตัวแปรแฝง ทำการศึกษาในโมเดลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

		Factor Loading	Error	T	(R ²)
ด้านเครือข่ายทางสังคม (SNAA)	1. การพึ่งพากัน (INTE)	.83**	.20	22.25	.77
	2. ความสัมพันธ์ของสมาชิก (MERE)	.65**	.19	20.25	.69
	3. กิจกรรมทางสังคม (SOAC)	.67**	.16	21.30	.73
	CR		.76	AVE	.52
ด้านทัศนคติ (AAETC)	1. ความเข้าใจ (UNDE)	.65**	.15	21.35	.73
	2. ความรู้สึก (FEEL)	.66**	.12	22.70	.79
	3. พฤติกรรม (BEHA)	.68**	.14	22.14	.76
	CR		.70	AVE	.50
ด้านการรับรู้ (PAETC)	1. การเปิดรับข่าวสาร (EXPO)	.64**	.14	21.71	.75
	2. การตีความข่าวสาร (INNE)	.80**	.19	22.21	.77
	3. การเลือกใช้ข่าวสาร (NESE)	.56**	.24	17.38	.56
	CR		.71	AVE	.54
ด้านการบริหารการเงิน (PFMA)	1. รายได้ (INCO)	.56**	.28	16.74	.53
	2. รายจ่าย (EXPE)	.76**	.25	20.41	.70
	3. การลงทุน (INVE)	.63**	.27	19.38	.65
	AVE		.70	CR	.53
ความสามารถการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร (UTECH)	1. การสื่อสาร (COMM)	.76**	.25	20.40	.70
	2. การเรียนรู้ (LEAR)	.81**	.15	21.20	.81
	3. คุณภาพชีวิตและสุขภาพ (QLHE)	.70**	.19	23.50	.84
	AVE		.80	CR	.58

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่า ค่าความเชื่อมั่นของตัวแปรแฝง (Construct Reliability, CR) อยู่ระหว่าง .70-.80 และค่าความแปรปรวนที่สกัดได้ (Average Variable Extracted, AVE) อยู่ระหว่าง .50-.58 มีค่าอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

การวิเคราะห์ตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารในยุคความปกติใหม่ พบว่า ค่า Chi-square = 422.48, df = 81 และ p-value = .056 กล่าวคือ ค่า χ^2 แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อีกทั้งค่าดัชนี RMSEA = .047 และ SRMR = .040 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 0 ค่าดัชนี GFI = .888 และ CFI = .945 ซึ่งเข้าใกล้ 1 และ χ^2/df = 5.26 ซึ่งมีค่ามากกว่า 3 แสดงว่าโมเดลยังมีส่วนความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จำเป็นต้องมีการปรับโมเดล ซึ่งผลการปรับโมเดลพบว่า ค่า Chi-square = 135.02, df = 70 และ p-value = .056 กล่าวคือ ค่า χ^2 แตกต่างจากศูนย์

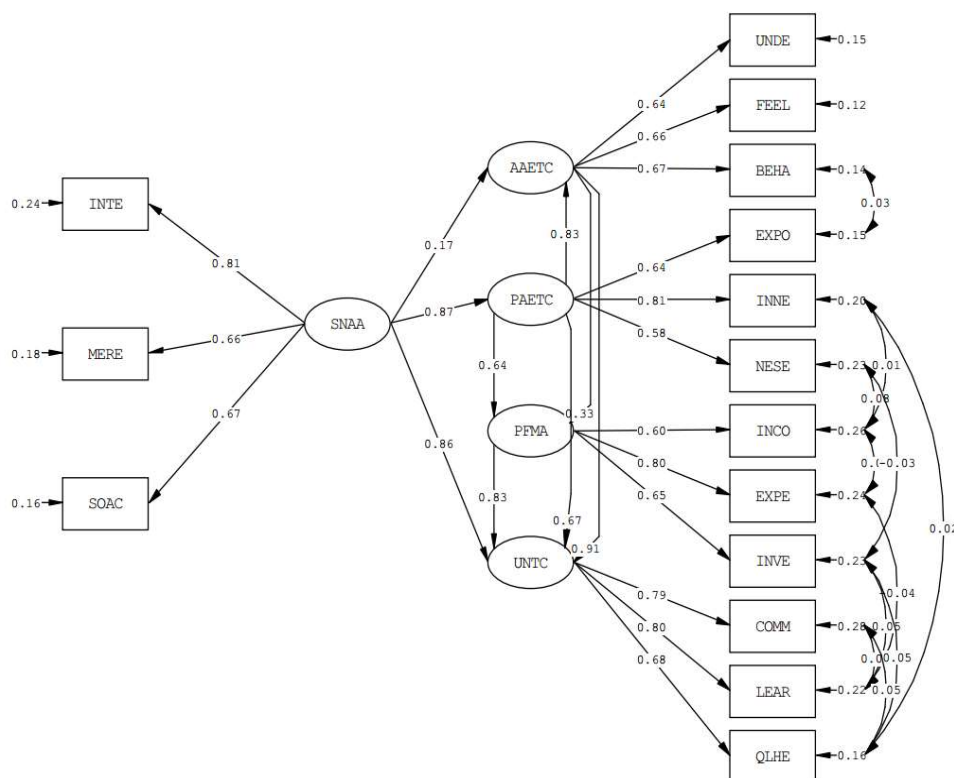
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อีกทั้งค่าดัชนี RMSEA = .047 และ SRMR = .031 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 0 ค่าดัชนี GFI = .934 และ CFI = .974 ซึ่งเข้าใกล้ 1 และ $\chi^2/df = 1.93$ ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 3 แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์สามารถนำผลมาอภิปรายได้ ทั้งนี้เพราะ โมเดลใหม่นั้นมีความสอดคล้องในเชิงประจักษ์ที่ดีกว่าเพราะมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เพียงพอ ผลการวิเคราะห์สามารถอธิบายได้จากตัวแปรแฝงภายใน ไปยังตัวแปรสังเกตได้ภายใน และจากตัวแปรแฝงภายในไปยังตัวแปรสังเกตได้ภายนอก ดังตารางที่ 2 และภาพที่ 1

ตารางที่ 2 สรุปการพิสูจน์ความสอดคล้องกับข้อมูลในเชิงประจักษ์

ค่า	เกณฑ์	ค่าก่อนปรับ	ผลการพิจารณา	ค่าหลังปรับ	ผลการพิจารณา
χ^2/df	น้อยกว่า 5	5.26	×	1.93	✓
RMSEA	0.03-0.08	0.100	×	0.047	✓
NFI	0.9 ขึ้นไป	0.934	✓	0.963	✓
CFI	0.9 ขึ้นไป	0.945	✓	0.974	✓
GFI	0.9 ขึ้นไป	0.888	×	0.934	✓
SRMR	น้อยกว่า .05	0.040	✓	0.031	✓

หมายเหตุ: ✓ หมายถึง ผ่านเกณฑ์ผลการทดสอบดัชนีที่ใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องและความกลมกลืนของตัวแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์

Chi-Square=135.02, df=70, P-value=0.05612, RMSEA=0.047

ภาพที่ 1 โมเดลปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารของผู้สูงอายุในยุคความปกติใหม่

ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรเชิงประจักษ์มีค่าเป็นบวก และแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยตัวแปรเชิงประจักษ์ที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดของตัวแปรแฝงภายนอก คือ การพึ่งพากัน (INTE) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ .801 โดยตัวแปรเชิงประจักษ์ที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดของตัวแปรแฝงภายในประกอบไปด้วย การตีความข่าวสาร (INNE) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ .807 รองลงมา คือ คุณภาพรายจ่าย (EXPE) และ การเรียนรู้ (LEAR) ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ .795 และตัวแปรสังเกตได้ที่มีน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด คือ การเลือกใช้ข่าวสาร (NESE) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ .575 นอกจากนี้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของตัวแปรเชิงประจักษ์ (R^2) ซึ่งอธิบายของความแปรปรวนของตัวแปรเชิงประจักษ์ของตัวแปรแฝงมีค่าตั้งแต่ .592 ถึง .781 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความตรงของโมเดลปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารในยุคความปกติใหม่

ตัวแปรแฝง	ตัวแปรเชิงประจักษ์	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ			
		b_{sc}	SE	T	ความเที่ยง (R^2)
ด้านเครือข่ายทางสังคม (SNA)	1. การพึ่งพา (INTE)	.801**	.038	21.326	.718
	2. ความสัมพันธ์ของสมาชิก (MERE)	.660**	.031	21.125	.710
	3. กิจกรรมทางสังคม (SOAC)	.673**	.031	21.914	.744
ด้านทัศนคติ (AAETC)	1. ความเข้าใจ (UNDE)	.643**	<-->	<-->	.726
	2. ความรู้สึก (FEEL)	.658**	.027	24.243	.781
	3. พฤติกรรม (BEHA)	.673**	.028	24.117	.776
ด้านการรับรู้ (PAETC)	1. การเปิดรับข่าวสาร (EXPO)	.640**	<-->	<-->	.751
	2. การตีความข่าวสาร (INNE)	.807**	.032	24.562	.763
	3. การเลือกใช้ข่าวสาร (NESE)	.575**	.029	19.596	.592
ด้านการบริหารการเงิน (PFMA)	1. รายได้ (INCO)	.598**	<-->	<-->	.609
	2. รายจ่าย (EXPE)	.795**	.039	19.666	.729
	3. การลงทุน (INVE)	.642**	.035	17.933	.632
ความสามารถการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร (UTEC)	1. การสื่อสาร (COMM)	.790**	<-->	<-->	.750
	2. การเรียนรู้ (LEAR)	.795**	.032	25.080	.776
	3. คุณภาพชีวิตและสุขภาพ (QLHE)	.679**	.027	24.752	.766

Chi-square = 135.02, df = 70, p = .056, χ^2/df = 1.929, RMSEA = .031, SRMR = .031, GFI = .934, CFI = .974

หมายเหตุ : **p < .01, b_{sc} หมายถึง ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน

เครื่องหมาย <--> หมายถึง พารามิเตอร์บังคับจึงไม่รายงานผลค่า SE และ t

เมื่อพิจารณาขนาดอิทธิพลทางตรงของตัวแปรที่ส่งผลต่อความสามารถการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารในยุคความปกติใหม่ พบว่า เครือข่ายทางสังคม ส่งอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถ การใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารในยุคความปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าสัมประสิทธิ์ขนาดอิทธิพลเท่ากับ .893 เครือข่ายทางสังคมส่งอิทธิพลทางตรงต่อทัศนคติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าสัมประสิทธิ์ขนาดอิทธิพลเท่ากับ .170 และเครือข่ายทางสังคมส่งอิทธิพลทางตรงต่อการรับรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าสัมประสิทธิ์ขนาดอิทธิพลเท่ากับ .866 ทัศนคติส่งอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารในยุคความปกติใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าสัมประสิทธิ์ขนาดอิทธิพลเท่ากับ .910 และทัศนคติส่งอิทธิพลทางตรงต่อการบริหารการเงิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าสัมประสิทธิ์ขนาดอิทธิพลเท่ากับ .333 การรับรู้ส่งอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารในยุคความปกติใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าสัมประสิทธิ์ขนาดอิทธิพลเท่ากับ .713 การรับรู้ส่ง

อิทธิพลทางตรงต่อทัศนคติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าสัมประสิทธิ์ขนาดอิทธิพลเท่ากับ .834 และการบริหารการเงินส่งอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารในยุคความปกติใหม่ค่าสัมประสิทธิ์ขนาดอิทธิพลเท่ากับ .829

ส่วนอิทธิพลทางอ้อม พบว่า เครือข่ายทางสังคมส่งอิทธิพลทางอ้อมต่อความสามารถการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารในยุคความปกติใหม่ โดยส่งผ่านทัศนคติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์ขนาดอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ .701 และเครือข่ายทางสังคมส่งอิทธิพลทางอ้อมต่อความสามารถการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารในยุคความปกติใหม่ โดยส่งผ่านต่อการรับรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และทัศนคติส่งอิทธิพลทางอ้อมต่อความสามารถการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารในยุคความปกติใหม่ โดยส่งผ่านการบริหารการเงิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์ขนาดอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ .858 และการรับรู้ส่งอิทธิพลทางอ้อมต่อความสามารถการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารในยุค New Normal โดยส่งผ่านการบริหารการเงิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์ขนาดอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ .127 และอิทธิพลรวม พบว่า เครือข่ายทางสังคม ส่งอิทธิพลโดยรวมต่อความสามารถการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารในยุคความปกติใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์ขนาดอิทธิพล เท่ากับ .993 ทัศนคติส่งอิทธิพลโดยรวมต่อความสามารถการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารในยุค New Normal อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์ขนาดอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ .976 การรับรู้ส่งอิทธิพลโดยรวมต่อความสามารถการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารในยุคความปกติใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์ขนาดอิทธิพลเท่ากับ .954 การบริหารการเงินส่งอิทธิพลโดยรวมต่อความสามารถการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารในยุคความปกติใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์ขนาดอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ .829 ดังนั้น โมเดลปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารในยุคความปกติใหม่ พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารในยุคความปกติใหม่ คือ เครือข่ายทางสังคม รองลงมา คือ ทัศนคติ การรับรู้ และตัวแปรที่มีอิทธิพลน้อยที่สุด คือ การบริหารการเงิน ดังตารางที่ 4 และภาพที่ 2

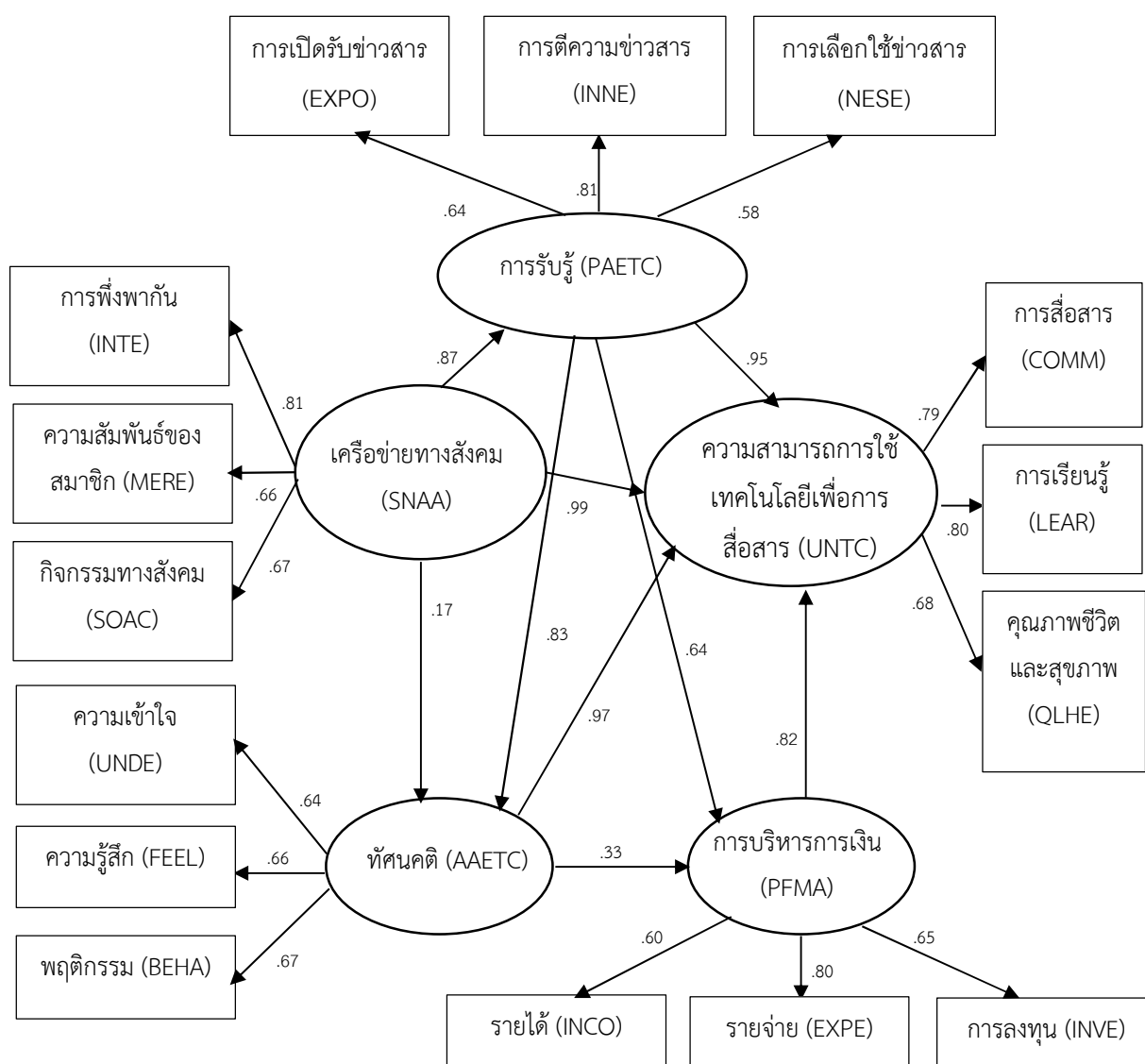

ตารางที่ 4 ค่าสถิติวิเคราะห์อิทธิพลภายในโมเดลปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารในยุคความปกติใหม่

ตัวแปรตาม	R ²	อิทธิพล	ตัวแปรต้น			
			เครือข่ายทางสังคม (SNAA)	ทัศนคติ(AAETC)	การรับรู้ (PAETC)	การบริหารการเงิน (PFMA)
ทัศนคติ (AAETC)	.773	DE	.170	-	.834	-
		IE	.701	-	-	-
		TE	.871	-	.834	-
การรับรู้ (PAETC)	.772	DE	.866	-	-	-
		IE	-	-	-	-
		TE	.866	-	-	-
การบริหารการเงิน (PFMA)	.793	DE	-	.333	.644	-
		IE	.858	-	-	-
		TE	.858	.333	.644	-
ความสามารถการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร	.928	DE	.864	.910	.671	.829
		IE	.127	.066	.283	-
		TE	.993	.976	.954	.829

หมายเหตุ: DE หมายถึง อิทธิพลทางตรง (Direct effect) IE หมายถึง อิทธิพลทางอ้อม (Indirect effect)
TE หมายถึง อิทธิพลรวม (Total effect)

ภาพที่ 2 โมเดลปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารของผู้สูงอายุในยุคความปกติใหม่

3. การพัฒนารูปแบบการเพิ่มความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้สูงอายุในยุคความปกติใหม่ ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุ 15 คน ใน 10 เขตที่มีผู้สูงอายุจำนวนมากอันดับแรกในกรุงเทพมหานคร สรุปได้ดังนี้

3.1 ภาครัฐควรมีบทบาทในการส่งเสริมผู้สูงอายุให้สามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร ด้วยการให้ความรู้ผ่านสื่อโทรทัศน์ กำหนดนโยบายสถาบันการศึกษา เช่น ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน มหาวิทยาลัย ให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีกับผู้สูงอายุ จัดทำแอปพลิเคชันที่น่าสนใจ และจัดทำช่องทางการเรียนรู้หลายรูปแบบ

3.2 เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐต้องส่งเสริมความรู้ให้ผู้สูงอายุในพื้นที่ที่รับผิดชอบ นอกจากนี้ควรแนะนำให้บุคคลในครอบครัวทำหน้าที่สอนหรือแนะนำวิธีใช้งานกับผู้สูงอายุ เพราะนอกจากจะทำให้ผู้สูงอายุไม่เหงาแล้ว ยังช่วยให้ผู้สูงอายุใช้เทคโนโลยีได้อีกด้วย

3.3 ภาครัฐและภาคเอกชนควรร่วมมือกันพัฒนาสัญญาณอินเทอร์เน็ตให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ และมีเสถียรภาพที่ดี พร้อมทั้งเครื่องมือสื่อสารให้มีขนาดเหมาะสมกับการใช้งาน

3.4 หน่วยงานต่าง ๆ ควรเห็นความสำคัญของการพัฒนาความสามารถการใช้เทคโนโลยีสำหรับผู้สูงอายุ โดยการจัดทำโครงการพัฒนาเว็บไซต์ แอปพลิเคชัน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะและสร้างอาชีพเพื่อรองรับวิถีชีวิตใหม่

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ความสามารถของผู้สูงอายุในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เครือข่ายทางสังคม ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการรับรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านทัศนคติ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ความเข้าใจ ความรู้สึก และพฤติกรรม อยู่ในระดับมาก สำหรับด้านการบริหารการเงิน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ปัจจัยที่ส่งอิทธิพลต่อความสามารถการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารของผู้สูงอายุ อันดับแรก คือ เครือข่ายทางสังคม รองลงมา ทัศนคติ การรับรู้ และการบริหารการเงิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การพัฒนารูปแบบการเพิ่มความสามารถการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้สูงอายุในยุคความปกติใหม่ ได้แก่ ภาครัฐจะต้องพัฒนาสัญญาณอินเทอร์เน็ต พัฒนาแอปพลิเคชัน จัดทำช่องทางการเรียนรู้หลายรูปแบบ เพื่อให้ความรู้กับผู้สูงอายุ มอบหมายให้หน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่นรับผิดชอบการจัดการความรู้เรื่องการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารให้กับผู้สูงอายุ พร้อมทั้งแนะนำให้บุคคลในครอบครัวทำหน้าที่สอนหรือแนะนำวิธีการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารให้กับผู้สูงอายุ

อภิปรายผล

ผลการวิจัย สามารถอภิปรายตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาระดับความสามารถของผู้สูงอายุในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารในยุคความปกติใหม่ อภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เป็นเพราะผู้สูงอายุจะมีความกังวลเรื่องการใช้งาน กลัวว่าใช้งานยุ่งยากซับซ้อน หรือกลัวว่ากระทบต่อสุขภาพ ซึ่งปัญหาของผู้สูงอายุที่พบมาจะเกี่ยวข้องกับสุขภาพของร่างกายที่เสื่อมไปตามอายุ คือ สายตาพร่ามัว การได้ยินไม่ค่อยดี ประสาทสัมผัสช้าลง ทำให้หลายคนไม่กล้าใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร แต่ในกลุ่มผู้สูงอายุที่ใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารได้นั้นมักเป็นผู้สูงอายุที่มีพื้นฐานการใช้งานคอมพิวเตอร์มาก่อน และมักจะเป็นกลุ่มผู้สูงอายุตอนต้น คือ อายุระหว่าง 60-65 ปี โดยผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารสำหรับติดต่อกับสมาชิกในครอบครัว เพื่อนและบุคคลที่รู้จัก เป็นเพราะการติดต่อสื่อสารของผู้คนคนทุกเพศทุกวัย ทุกสาขาอาชีพจะมีความสำคัญในการดำรงชีวิต ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์และพัฒนาความเจริญก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ (Bakar & Mustaffa, 2013)

1.2 เครือข่ายทางสังคม ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีมุมมองว่าเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารสามารถนำมาใช้นัดหมายญาติและเพื่อน ใช้สำหรับแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ รวมกลุ่มกับเพื่อน โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารเป็นเครื่องมือสำหรับพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน สร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ สิ่งของซึ่งกันและกัน และใช้จัดกิจกรรมทางสังคม เช่น การส่งข่าวเกี่ยวกับกิจกรรมการเลี้ยงรุ่น การระดมทุนช่วยเหลือสังคม และการสร้างสรรค์ผลงานร่วมกัน ผู้สูงอายุเห็นประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร ถ้าใช้งานเป็นประจำจะทำให้ทราบประโยชน์ เช่น ใช้สำหรับการติดต่อกับคนรู้จัก ญาติ หรือเพื่อน เพื่อส่งข่าวถึงกัน หรือขอความช่วยเหลือเมื่อถึงคราวฉุกเฉิน เครือข่ายทางสังคมจึงเป็นความสัมพันธ์ของคนในสังคมทั้งระดับบุคคล บุคคลกับกลุ่ม กลุ่มกับกลุ่มและกลุ่มกับเครือข่าย ที่ทำให้เกิดพฤติกรรมและความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ ได้แก่ ความร่วมมือ การพึ่งพา และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก ดังนั้น เครือข่ายทางสังคมเป็นระบบทางสังคมที่เชื่อมโยงกันด้วยความสัมพันธ์ เครือข่ายเป็นกลุ่มของจุดเชื่อมโยง ระหว่างองค์ประกอบของหน่วยที่มีจุดเชื่อมโยงขององค์ประกอบ และยังเป็นการรวมตัวของสมาชิกที่มีความเชื่อมโยงกันซึ่งมีความสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นญาติพี่น้อง เพื่อน ผู้ร่วมงาน (Marin & Wellman, 2011)

1.3 ทักษะคิด ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่า ผู้สูงอายุมีความเข้าใจว่าเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารทำให้รับรู้ข่าวสารได้ง่าย โดยมีความรู้สึกว่าการสื่อสารกับลูกหลานสะดวกสบายขึ้น สามารถพูดคุยกับลูกหลานแบบเห็นหน้ากันโดยไม่ต้องเดินทางไปหากัน แล้วยังทำให้ชีวิตปลอดภัยโดยไม่ต้องออกไปเผชิญกับการระบาดของโควิด-19 และเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของสังคม ทำให้ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารจึงทำให้ได้รับความสะดวกสบายไม่ว่าจะเป็นการซื้อขายหรือการหาความบันเทิง โดยผ่านสื่อเทคโนโลยีก็ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย และการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารทำให้เป็นคนทันสมัย ทักษะคิดเป็นความรู้สึก ความเชื่อที่ทำให้บุคคลตัดสินใจรับรู้สถานะแวดล้อมและมีพฤติกรรมยอมรับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือคนใดคนหนึ่ง ทักษะคิดจึงเป็นความรู้สึกในเชิงบวกหรือเชิงลบ ที่สามารถรับรู้และตีความในสิ่งนั้น ๆ โดยแสดงออกมาทางความรู้ความเข้าใจ อารมณ์ ความรู้สึก และพฤติกรรม (Newstrom & Devis, 2002)

1.4 การรับรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยจะเห็นได้จากการที่ผู้สูงอายุสามารถเลือกเปิดรับข้อมูลข่าวสารในระบบออนไลน์เฉพาะเรื่องที่ต้องการและความสนใจ เลือกเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และส่วนร่วม ถึงแม้ว่าข่าวที่น่าเสนอในปัจจุบันมักจะมีซ้ำซ้อน เกิดความสับสนในการตีความ เพราะมีทั้งข่าวจริงและข่าวปลอม ซึ่งผู้สูงอายุมักจะเลือกรับข่าวสารที่ตรงกับความสนใจมีเนื้อหาชัดเจนและเป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิต เช่น การดูแลสุขภาพ หาข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันโรค และสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ เลือกรับข่าวสารที่ทำให้สนุกและคลายเครียด ทั้งนี้การรับรู้มีผลโดยตรงกับทัศนคติ แรงจูงใจ ความสนใจ ความคาดหวัง ที่บุคคลนำมาพิจารณาถึงความสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ เป้าหมาย จนก่อให้เกิดการรับรู้จากสถานการณ์ สภาพแวดล้อม หรือเหตุการณ์ที่ผ่านกระบวนการรับรู้ ซึ่งความคิดที่สำคัญของการรับรู้ คือการเปิดรับที่มีการเลือกสรรภายใต้จิตสำนึกของผู้รับสาร และมักจะค้นหาข่าวสารที่ตนมีความพอใจ ตั้งใจที่รับตาม

ความต้องการของตน หลีกเลี่ยงข้อมูลที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการ และความเชื่อของตน จัดระเบียบการรับรู้ และตีความหมายในสิ่งที่รับรู้ขึ้นโดยอาศัยความคาดหวังจากประสบการณ์ (Schiffman & Kanuk, 2001)

1.5 การบริหารการเงิน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีผลมาจากผู้สูงอายุใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารสำหรับตรวจสอบข้อมูลรายได้ เช่น ข้อมูลเงินช่วยเหลือจากรัฐบาล และหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งผู้สูงอายุสามารถเข้าไปดูรายการใช้จ่ายจากข้อมูลที่เก็บบันทึกไว้ และยังใช้หาข้อมูลเกี่ยวกับการลงทุนทำธุรกิจ ข้อมูลการตลาด วิธีทำธุรกิจออนไลน์ บ้างตามความสนใจ แต่จะไม่กล้าที่จะลงมือทำอย่างจริงจัง เพราะกลัวว่าข้อมูลที่พบไม่เป็นความจริง ถ้าเป็นผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ด้านการทำธุรกิจมาก่อนก็จะหันมาใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารบ้าง แต่มักจะต้องมีบุคคลที่ให้คำปรึกษา เพราะการบริหารการเงินโดยทั่วไปจะประกอบด้วย การจัดหาแหล่งเงินสด การใช้จ่าย รักษาเงินสด และทรัพยากรทางการเงินให้มีความมั่นคง รู้จักใช้จ่ายเงินอย่างคุ้มค่า เพื่อให้เกิดความสุขและมีเสถียรภาพทางการเงิน การบริหารการเงินจึงต้องมีการวางแผน และควบคุมการใช้จ่ายหรือกิจกรรมทางการเงิน รู้และเข้าใจถึงแหล่งที่มาของเงิน การบริหารควบคุมทางการเงินอย่างถูกต้องแม่นยำเพื่อให้เกิดสภาพคล่องทางการเงิน และได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่า (Pimolratanakan, 2012)

2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถของผู้สูงอายุในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารในยุคความปกติใหม่ อภิปรายผลได้ดังนี้

เครือข่ายทางสังคมส่งอิทธิพลทางตรงต่อทัศนคติ การรับรู้ และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทัศนคติส่งอิทธิพลทางตรงต่อการบริหารการเงิน และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การรับรู้ส่งอิทธิพลทางตรงต่อทัศนคติ และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการบริหารการเงินส่งอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับอิทธิพลทางอ้อม พบว่า เครือข่ายทางสังคมส่งอิทธิพลทางอ้อมต่อความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารโดยส่งผ่านทัศนคติ ในขณะที่เครือข่ายทางสังคมส่งอิทธิพลทางอ้อมต่อความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร โดยส่งผ่านการรับรู้ และทัศนคติส่งอิทธิพลทางอ้อมต่อความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร โดยส่งผ่านการบริหารการเงิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในขณะที่การรับรู้ส่งอิทธิพลทางอ้อมต่อความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารโดยส่งผ่านการบริหารการเงิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาอิทธิพลรวม พบว่า เครือข่ายทางสังคม ทัศนคติ การรับรู้ และการบริหารการเงิน ส่งอิทธิพลโดยรวมต่อความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร ความปกติใหม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาตามขนาดของอิทธิพล พบว่า เครือข่ายทางสังคม มีขนาดอิทธิพลมากที่สุด รองลงมา คือ ทัศนคติ การรับรู้ และการบริหารการเงิน ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าปัจจัยดังกล่าวส่งอิทธิพลต่อความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร เป็นเพราะผู้สูงอายุส่วนใหญ่ใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารสำหรับติดต่อกับบุคคลในครอบครัว เพื่อน หรือคนรู้จัก โดยรับรู้ว่าการใช้สมาร์ตโฟนที่ติดตั้งแอปพลิเคชันไลน์ เฟสบุ๊ก สามารถสื่อสารถ่ายทอดเรื่องราว หาความรู้ในด้านต่าง ๆ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่แสดงให้เห็นถึงความรู้สึกหรือความคิด โดยผ่านเครื่องมือสื่อสาร ตามความต้องการ

ของผู้ส่งสาร เพื่อให้ผู้รับสารรับรู้ถึงข้อมูลต่าง ๆ หรือความจำเป็นของผู้ส่งสาร จนทำให้ผู้รับสารรับรู้และมีปฏิกริยาตอบสนองต่อกันได้อย่างสะดวกง่ายดาย (Hilberg, Scott, & Meiselwitz, Gabriele, 2008) ดังผลการศึกษาของ เกศกนก ยิ้มแย้ม (Yimyam, 2020) พบว่า อิทธิพลทางสังคม ทักษะคติ และการรับรู้ความเพลิดเพลีนส่งผลทางตรงกับความตั้งใจเลือกใช้แอปพลิเคชันของกลุ่มผู้สูงอายุ

3. การพัฒนารูปแบบการเพิ่มความสามารถการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้สูงอายุในยุคความปกติใหม่ อภิปรายผลได้ดังนี้

การเพิ่มความสามารถการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้สูงอายุนั้น รัฐบาลควรส่งเสริมการเรียนรู้เทคโนโลยีง่าย ๆ ที่ใช้ดำรงชีวิตให้กับผู้สูงอายุที่ขาดความรู้และทักษะการใช้งานเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร ติดตั้งสัญญาณอินเทอร์เน็ตให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ จัดบริการฟรี Wi-Fi แบบอัตโนมัติให้ประชาชนใช้งานได้ฟรีในพื้นที่ต่าง ๆ ต้องเพิ่มความรู้และทักษะการใช้งานเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารให้กับผู้สูงอายุมากขึ้นเพื่อให้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ส่งเสริมลูกหลานให้มีบทบาทในการสร้างความรู้การใช้งานเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารให้กับผู้สูงอายุ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารควรพัฒนาแอปพลิเคชันสำหรับผู้สูงอายุ พัฒนารูปแบบเครื่องมือสื่อสารที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ หน่วยงานในท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน ควรทำหน้าที่จัดอบรมให้ความรู้กับผู้สูงอายุให้สามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารอย่างปลอดภัย ซึ่งอาจให้ทุนกับท้องถิ่นในการอบรมให้ความรู้กับผู้สูงอายุ โดยมีกระทรวงศึกษาธิการให้การสนับสนุน หน่วยงานในสังกัดเพื่อจัดการศึกษาให้กับผู้สูงอายุตามภารกิจหลักและอำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน รวมทั้งให้บริการข้อมูลข่าวสาร ให้บริการทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องให้ครอบคลุมทุกระบบ มีการจัดทำหลักสูตรสำหรับผู้สูงอายุตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไปจนถึงระดับอุดมศึกษา ให้การสนับสนุนสื่อการเรียนรู้ สนับสนุนให้มีศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน ผลิตรายการสื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้ผู้สูงอายุ และสนับสนุนงานวิจัยเพื่อเพิ่มความรู้ด้านผู้สูงอายุ ดังผลการศึกษาของ วีรณัฐ โรจนประภา (Rodianaprapha, 2017) มีข้อเสนอแนะว่า รัฐบาลควรจัดให้มีบริการ Wi-Fi ที่ไม่คิดค่าบริการ รมว.รงค.สร้างพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีแก่ผู้สูงอายุ ผลการศึกษาของ กัญญรัตน์ หงส์วรรณ (Hongworranun, 2020) ระบุว่า ภาครัฐบาลควรกำหนดยุทธศาสตร์แผนพัฒนาผู้สูงอายุแห่งชาติโดยบูรณาการหน่วยงานสู่แนวทางหลัก 4 ด้าน คือ ด้านการฟื้นฟูและพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุ ด้านการออมและส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีโอกาสดำรงงาน ด้านบริการขนส่งสาธารณะ จัดสภาพแวดล้อมสะดวกและปลอดภัยให้ผู้สูงอายุ และการให้ความรู้ผู้สูงอายุได้รู้เท่าทันสื่อและเทคโนโลยีสมัยใหม่ จะได้ไม่ตกเป็นเหยื่อมิจฉาชีพ ภาครัฐเป็นผู้กำหนดวาระข่าวสารหลักตามยุทธศาสตร์ชาติ โดยสื่อมวลชนนำข้อมูลของภาครัฐสื่อสารถึงผู้สูงอายุ มีแพลตฟอร์มหลักที่รวมศูนย์การสื่อสารให้กับผู้สูงอายุที่ครอบคลุมทุกเรื่อง และมีรายการสำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะ

จากผลการวิจัย สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือลดปัญหาและอุปสรรคการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้สูงอายุ โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้สูงอายุสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพชีวิตที่ดี ชะลอภาวะสมองเสื่อม ห่างไกลจากโรคซึมเศร้า โดยผู้สูงอายุสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารอย่างไม่ติดขัด ถึงแม้ว่าผู้สูงอายุจะมีความสามารถด้านการรับรู้ลดลง ทั้งสายตาพร่ามัว ความจำลดลง

การเรียนรู้เริ่มเสื่อมถอยและช้าลง แต่การใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์หรือโซเชียลมีเดียสามารถป้องกันอาการหลงลืม เพราะได้เรียนรู้ ใช้งานเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารเป็นประจำ ซึ่งต้องอาศัยการจดจำขั้นตอนและวิธีการใช้งาน ใช้ทักษะค่อนข้างสูงทำให้ผู้สูงอายุได้คิดตลอดเวลาในขณะที่ใช้งานจึงนับว่าเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยให้ผู้สูงอายุมีกิจกรรม และมีเพื่อนคุยช่วยให้คลายความเหงาได้ ดังที่ กวีพงษ์ เลิศวัชราร (Lertwachara, 2012) ที่กล่าวว่า การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุเป็นการกระตุ้นความสามารถด้านการคิด การเรียนรู้ การอ่าน และการทำความเข้าใจกับสิ่งที่อ่าน ทำให้มีความจำและชะลออาการภาวะสมองเสื่อม ในขณะที่ มนัสสินี บุญมีศรีสง่า (Boonmeesrisanga, 2561) มีข้อเสนอแนะว่า การใช้โซเชียลมีเดียของผู้สูงอายุเป็นการเรียนรู้สิ่งใหม่ ควรส่งเสริมให้มีการเรียนรู้กับผู้สูงอายุตั้งแต่ขั้นพื้นฐาน เพื่อสร้างความเข้าใจระบบการใช้งาน วิธีการทำงานเบื้องต้น ตลอดจนรู้และเข้าใจสาเหตุของปัญหาและแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง อีกทั้งการสอนผู้สูงอายุให้ใช้โซเชียลมีเดียควรเป็นแบบค่อยเป็นค่อยไป ผู้สอนควรมีความเข้าใจธรรมชาติของผู้สูงอายุด้วย เช่น พื้นฐานความรู้ในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร ประสบการณ์การใช้งาน และสภาพสุขภาพของผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานภาครัฐ

1. รัฐบาลควรพัฒนาระบบเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ตามมาตรฐานสากล โดยเพิ่มโครงข่ายสัญญาณอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ โดยให้บริการฟรี WiFi แบบอัตโนมัติให้ประชาชนใช้งานได้ฟรีในพื้นที่ต่าง ๆ
2. หน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและการสื่อสาร ควรจัดทำแอปพลิเคชันสำหรับผู้สูงอายุที่ใช้งานง่ายและไม่ซับซ้อน มีคู่มือการใช้ที่ใช้ภาษาพื้นฐานเข้าใจง่าย เพื่อให้ผู้สูงอายุเรียนรู้ด้วยตนเองได้
3. หน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่นต่าง ๆ ควรจัดกิจกรรมอบรมเพิ่มความสามารถการใช้เทคโนโลยีสำหรับผู้สูงอายุ โดยกระจายความรับผิดชอบไปสู่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ผู้นำท้องถิ่น และโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้วยการจัดทำหลักสูตรการพัฒนาความสามารถการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ซึ่งนอกจากนั้นควรมีการจัดอบรมทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์ และสอนแบบค่อยเป็นค่อยไป
4. ควรผลักดันให้สถาบันการศึกษาทุกระดับ โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยทุกภูมิภาคของประเทศ ให้ความรู้กับผู้สูงอายุเรื่องการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข เช่น มีหลักสูตรการสร้างอาชีพเสริมหลังเกษียณ การรักษาสุขภาพ การออกกำลังกาย ผักให้ทำวิดีโอบันทึกภาพและบันทึกเสียง

ข้อเสนอแนะสำหรับองค์กรธุรกิจเอกชน

1. องค์กรธุรกิจเอกชนที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับการพัฒนาเว็บไซต์ หรือธุรกิจสื่อสาร ควรพัฒนาเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันร่วมกับรัฐบาล ที่เหมาะกับการใช้งานของผู้สูงอายุ
2. ควรพัฒนารูปแบบเครื่องมือสื่อสาร สมาร์ทโฟนที่มีขนาด น้ำหนัก และระบบการใช้งานบนหน้าจอ ง่าย ไม่ซับซ้อน โดยเริ่มจากการสำรวจความต้องการของผู้สูงอายุแล้วประมวลผล
3. การให้ข้อมูลการใช้งานโทรศัพท์สมาร์ตโฟนกับลูกค้า เช่น ให้คำแนะนำอย่างละเอียด และมีบริการสอบถามหลังการขายหากลูกค้าไม่สามารถใช้งานได้หรือไม่เข้าใจวิธีการใช้งาน

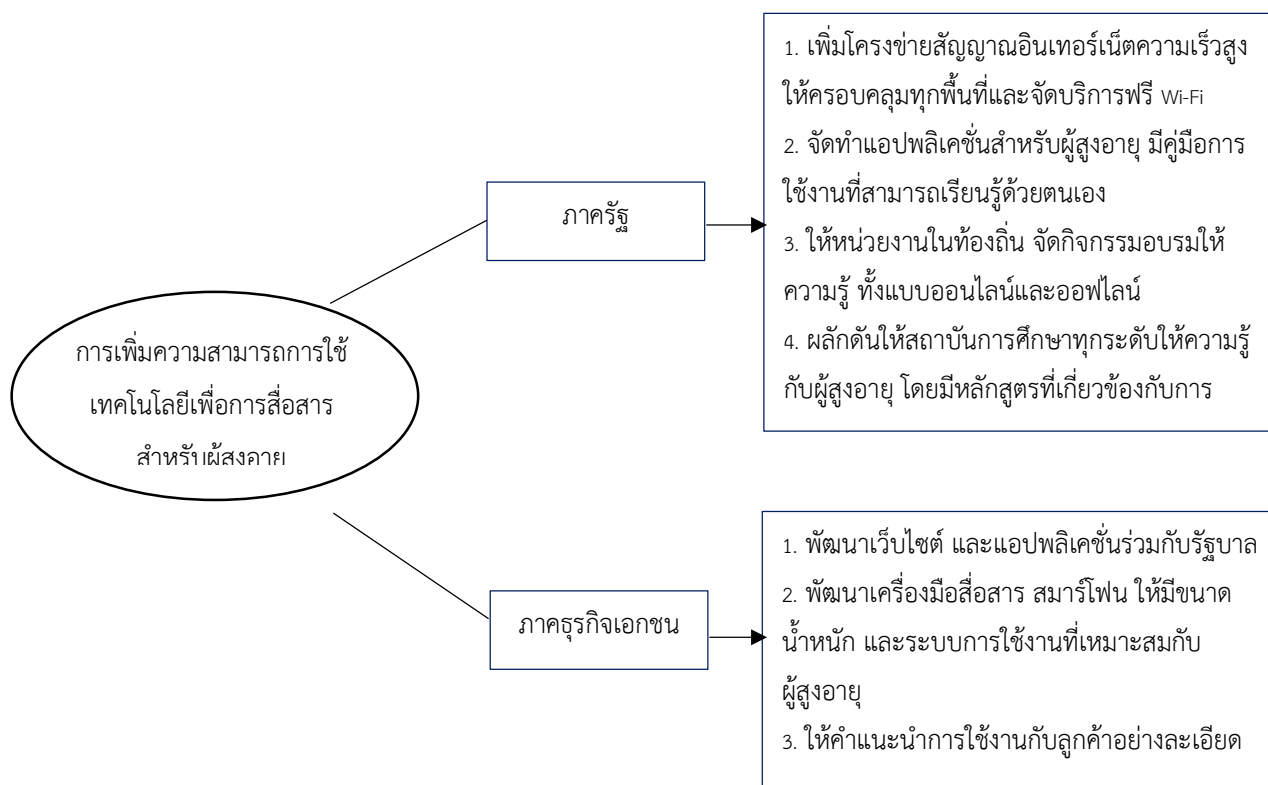
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาในเรื่องการสร้างองค์ความรู้ของผู้สูงอายุการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นเรื่องที่สามารถนำองค์ความรู้ไปสอนหรือแบ่งปันให้กับผู้อื่นอย่างยั่งยืน
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้สูงอายุตามลำดับความสามารถ เพื่อให้เลือกกลุ่มผู้สูงอายุให้ตรงกับกลุ่มความสามารถ และนำไปสู่การพัฒนาความสามารถที่ตรงจุดมากขึ้น
3. ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาช่องทางการเข้าถึงเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงของข้อมูล สำหรับผู้สูงอายุที่มีตัวอักษร การใช้ภาษา ข้อความ และรูปภาพ ที่เอื้อต่อการค้นหาของผู้สูงอายุ

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบการเพิ่มความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสำหรับผู้สูงอายุในยุคความปกติใหม่ สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือลดปัญหาและอุปสรรคการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้สูงอายุ โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้สูงอายุสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพชีวิตที่ดี ชะลอภาวะสมองเสื่อม ห่างไกลจากโรคซึมเศร้า โดยสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารอย่างไม่ติดขัด ในขณะที่ผู้สูงอายุมีความสามารถด้านการรับรู้ลดลง ทั้งสายตาพร่ามัว ความจำลดลง การเรียนรู้เริ่มเสื่อมถอยและช้าลง แต่ได้มีผลการวิจัยที่พบว่า การใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์หรือโซเชียลมีเดียสามารถป้องกันอาการหลงลืม เพราะได้เรียนรู้วิธีการใช้งานเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารที่ต้องอาศัยการจดจำขั้นตอนและวิธีการใช้งาน ที่ใช้ทักษะค่อนข้างสูงจะทำให้ผู้สูงอายุได้คิดตลอดเวลาในขณะที่ใช้งาน โดยดำเนินการดังนี้

ภาพที่ 3 การเพิ่มความสามารถการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้สูงอายุ

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2563). *ก้าวอย่างของไทย สู่ ‘สังคมผู้สูงอายุ’ อย่างสมบูรณ์แบบ*. สืบค้นเมื่อ กุมภาพันธ์ 2, 2565. จาก <https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=30476>.
- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม. (2564). *ชีวิตวิถีใหม่และการปรับตัวในภาวะ COVID-19*. สืบค้นเมื่อ กุมภาพันธ์ 20, 2565. จาก <http://www.tosh.or.th>covid-19>index.php>new-normal>.
- กัญญรัตน์ หงส์วรนนท์. (2563). กลยุทธ์การสื่อสารผ่านเครือข่ายทางสังคมในการเตรียมความพร้อมสู่สังคมผู้สูงอายุ. *วารสารการสื่อสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 3(3), 124-139.
- กวีพงษ์ เลิศวัชร. (2555). *การศึกษาปัญหาการเรียนรู้เทคโนโลยีของผู้สูงอายุ*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยนวัตกรรมการมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เกศกนก ยิ้มแย้ม. (2562). การเลือกใช้แอปพลิเคชันไลน์ของกลุ่มผู้สูงอายุ. *วารสารระบบสารสนเทศด้านธุรกิจ (JISB)*, 6(1), 21-39.

- ธิดารัตน์ สาระพล. (2561). ความต้องการสารสนเทศของผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมะอี อำเภอร้อยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารวิจัยชุมชน NRRU*, 12(3), 32-46.
- พิมพ์ใจ ทายะติ. (2560). รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุประเทศไทยเพื่อการรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร. *วารสารวิชาการ Veridian E - Journal, Silpakorn University*, 10(3), 1613-1629.
- ภัทริกา วงศ์อนันต์นันท์. (2561). เทคโนโลยีสารสนเทศต่อสังคมผู้สูงอายุ. *วารสารทหารบก*, 19(4), 27-32.
- มนัสสินี บุญมีศรีสง่า. (2561). รูปแบบการใช้สื่อโซเชียลมีเดียของผู้สูงอายุในสังคมไทย กรณีศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2564). *เผยสถิติผู้สูงอายุที่มีรายได้ไม่น้อยเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อติดตามข่าวสารได้เพียงร้อยละ 12.9*. สืบค้นเมื่อ กันยายน 3, 2565, จาก <https://thaitgri.org/?p=39879>.
- วรรณพงษ์ ดุรงคเวโรจน์. (2560). เครื่องมือใหม่ในการวิเคราะห์ความเหลื่อมล้ำของรายได้: กรณีศึกษาประเทศไทย. *วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์*, 35(2), 29-48.
- วีรณัฐ โรจนประภา. (2560). พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีที่มีผลต่อระดับความสุขของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต*, 13(1), 89-104.
- สารัช สุรชาติพิทยกุล. (2561). *สภาพปัญหาและการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีของผู้สูงอายุ*. กรณีศึกษา ผู้สูงอายุที่ใช้สมาร์ทโฟน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุदारัตน์ พิมพ์รัตนกานต์. (2555). *การเงินส่วนบุคคล*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน). (2563). *รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตประจำปี 2562*. กรุงเทพฯ: สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน).
- Bakar, H. A., & Mustaffa, C. S. (2013). Organizational communication in Malaysia organizations: Incorporating cultural values in communication scale. *Corporate Communications: An International Journal*, 18(1), 87-109.
- Gibson, J. L. (2000). *Organizations Behavior* (7th ed.). Boston: Irwin.
- Haythornthwaite, C. (2006). Facilitating collaboration in online learning. *Journal of Asynchronous Learning Networks*, 10(1), 7-24.
- Hofstede, G., Hofstede, G. J., & Minkov, M. (2005). *Cultures and organizations: Software of the mind* (Vol. 2). New York: McGraw-hill.
- Joreskog, K., & Sorbom, D. (1993). *LISREL 8: Structural Equation Modelling with the SIMPLIS Command Language*. Chicago: Scientific Software International Inc.
- Kelloway, E. K. (2007). *Using LISREL for Structural Equation Modeling. A Researcher's Guide*. Canada: Sage Publications.

- Marin, A. & Wellman, B. (2011). *Social Network Analysis: An Introduction*. London: SAGE.
- Meshi, D., Cotten, S. R., & Bender, A. R. (2020). Problematic social media use and perceived social isolation in older adults: a cross-sectional study. *Gerontology*, 66(2), 160-168.
- Newstrom, J. W., & Davis, K. (2002). *Human Behavior at Work: Organizational Behavior* (8th ed). New York: McGraw-Hill.
- Schiffman, L. G., & Kanuk, L. L. (2001). *Consumer behavior* (5th ed.). Englewood Cliffs. N. J.: Prentice-Hall.

Translated Thai References

- Boonmeesrisanga, M. (2018). *Social Media Usage Patterns Among the Elderly in Thai Society Case Study in Bangkok*. Bangkok: Faculty of Management Science Silpakorn University. (In Thai).
- Department of Mental Health. (2020). *Thailand's step towards becoming an 'elderly society' perfectly*. Retrieved on February 2, 2022, from <https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=30476>. (In Thai).
- Durongkaveroj, W. (2019). New Methodology in the Analysis of Income Inequality: A Thai Case Study. *Thammasat Economic Journal*, 35(2), 29-48. (In Thai).
- Electronic Transactions Development Agency (Public Organization). (2020). *Internet User Behavior Survey Report 2020*. Bangkok: Strategy Bureau, Electronic Transactions Development Agency (Public Organization). (In Thai).
- Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute. (2021). *Statistics revealed that only 12.9 percent of low-income seniors had access to digital technology to keep up with news*. Retrieved on September 3, 2022, from <https://thaitgri.org/?p=39879>. (In Thai).
- Hongworranun, K. (2020). Strategies for Communicating through Social Networks in Preparing for an Aging Society. *CRRU Journal of Communication*, 3(3), 124-139. (In Thai).
- Lertwachara, K. (2012). *The study of technology learning problems of the elderly*. Bangkok: College of Innovation, Thammasat University. (In Thai).
- Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation. (2021). *New Normal, new lifestyle and adaptation in the time of COVID-19*. Retrieved on February 20, 2022, from <http://www.tosh.or.th>covid-19>index.php>new-normal>. (In Thai).
- Pimolratanakan, S. (2012). *Personal Finance*. Bangkok: SE-Education.

- Rodjanaprapha, W. (2017). Behavioral of Using Technology Affecting the Happiness Levels of the Elderly in Bangkok Metropolitan. *Suan Dusit Graduate School Academic Journal*, 13(1), 89-104. (In Thai).
- Saraphon, T. (2018). Information Needs to Improve Quality of Life for the Elderly of Elderly School in Ma-Aue Sub-District Thawatburi District, Roi-Et Province. *Community Research Journal NNRU*, 12(3), 32-46. (In Thai).
- Suthatipkul, S. (2018). *The Problem and Process of Learning to use the Smartphone Technology of the Elderly People in Surrounding Area Phra Pinklao, Bangkok Noi District in Bangkok*. Bangkok: Silpakprn University. (In Thai).
- Tayati, P. (2017). The Model of Thai Elderly Learning Management for Information and Communication Technology Literacy. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 10(3), 1613-1629. (In Thai).
- Wonganatnont, P. (2018). Information Technology for Aging Society. *Journal of The Royal Thai Army Nurses*, 19(4), 27-32. (In Thai).
- Yimyam, K. (2019). Usage of Line Application in Elderly. *Journal of Information Systems in Business (JISB)*, 6(1), 21-39. (In Thai).

